

Nakkilalaisten käsityksiä kotiseutunsa murteesta

Kandidaatintutkielma

Marjaana Kujamäki

Suomen kieli

Kieli- ja viestintätieteiden laitos

Jyväskylän yliopisto

2019

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistinen tiedekunta	Laitos – Department Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Tekijä – Author Marjaana Kujamäki	
Työn nimi – Title Nakkilalaisten käsityksiä kotiseutunsa murteesta	
Oppiaine – Subject Suomen kieli	Työn laji – Level Kandidaatintutkielma
Aika – Month and year Toukokuu 2019	Sivumäärä – Number of pages 23 + liite
Tiivistelmä – Abstract <p>Tämän tutkielman aiheena on nakkilalaisten käsitykset kotiseutunsa murteesta. Tällainen kansanlingvistinen tutkimusote laajentaa perinteistä lingvististä murteen tutkimusta siten, että murretta havainnoidaan tavallisten kieltenkäyttäjien näkökulmasta. Tutkielman tarkoituksena on siis selvittää, miten nakkilalaiset ei-kielitieteilijät tuntevat kotiseutunsa murteen suhteessa aiempaan tutkimustietoon.</p> <p>Tutkielman lähtökohtana toimivat seuraavat tutkimuskysymykset: 1. Miten ei-kielitieteilijät nimeävät murteensa? 2. Millaisia piirteitä ei-kielitieteilijät liittävät murteeseensa? 3. Miten ei-kielitieteilijät tuntevat murteensa suhteessa tutkimustietoon?</p> <p>Aineisto koostuu 34 nakkilalaisen vastauksista, jotka kerättiin sähköisellä kyselylomakkeella. Kyselyssä informantit pohtivat murteensa nimeä, tyypillisiä piirteitä sekä lähialueiden asukkaiden puhekieltä suhteessa nakkilalaisten puhekieleen. Aineisto on analysoitu laadullisin menetelmin vertaillen vastauksia aiempiin kansanlingvistisiin tutkimuksiin sekä Porin seudun murretta koskeviin tutkimuksiin.</p> <p>Analyysin perusteella nakkilalaiset nimittävät murteensa Satakunnan murteeksi tai Nakkilan ja Porin murteiden sekoitukseksi. Yleisimmät selitetyt tai esimerkein jäljitellyt murteenpiirteet ovat konsonantin kato ja loppuheitto. Tyypillisimmät Porin seudun murteiden piirteet esiintyvät myös aineistossa, joten tutkielman perusteella voidaan todeta, että ei-kielitieteilijät pystyvät erottamaan puhekielestänsä alueelle tyypillisiä murrepiirteitä.</p>	
Asiasanat – Keywords murteet, sosiolingvistiikka, kansanlingvistiikka	
Säilytyspaikka – Depository Jyväskylän yliopiston kieli- ja viestintätieteiden laitos	
Muita tietoja – Additional information	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS	2
2.1 Sosiolingvistiikka	2
2.2 Kansanlingvistiikka	2
2.3 Porin seudun murre	3
3 METODIT	4
4 ANALYYSI	7
4.1 Murteen nimeäminen	7
4.2 Tuntomerkit	8
4.2.1 Diftongien avartuminen	8
4.2.2 Konsonantin kato ja loppuheitto	9
4.2.3 Äänteiden kesto	11
4.2.4 Konsonantin vaihto	11
4.2.5 Ei-imperfekti	12
4.2.6 Persoonapronominit	13
4.3 Sanasto	14
4.4 Informanttien käyttämät piirteet murrekirjoitustehtävässä	17
4.5 Puhekielen vaihtelu Porin alueella	18
5 PÄÄTÄNTÖ	20
LÄHTEET	22
LIITE	

1 JOHDANTO

Tutkimukseni aiheena on nakkilalaisten aluemurteen tunteminen. Olen asunut 19 vuotta Nakkilassa ja muutettuani Jyväskylään huomasin, että monet pitävät minua puhekieleni perusteella porilaisena. Vaikka Nakkila sijaitseekin Porin seudun murteiden alueella, en ole ennen kokenut murrettani täysin porilaiseksi. Tämän vuoksi onkin mielenkiintoista selvittää, liittävätkö nakkilalaiset ei-kielitieteilijät puhekieleensä samanlaisia piirteitä kuin lingvistit liittävät koko alueeseen vai puhutaanko erikseen esimerkiksi Nakkilan murteesta.

Pienen kunnan sisällä käytettävä puhekieli ei välttämättä vaikuta kovin merkitykselliseltä tutkimuksen kohteelta, mutta mitä enemmän murteita tutkitaan, sitä laajempi käsitys saadaan murteiden eroista jopa yhden murreryhmän sisällä. Kielitiede ei sellaisenaan pysty kertomaan, millaisena valtaosa kielenkäyttäjistä kielensä kokee. Tämän aukon täyttämiseen tarvitaankin kansanlingvivististä tutkimusta, joka tuo esiin tavallisten kielenkäyttäjien kokemukset ja havainnot. (Preston 1989: 22.) Perinteisessä murteentutkimuksessa haastateltavat on valittu tarkoin tarkoituksena löytää ”puhdas” murre, mutta kansanlingvistiikan avulla kielestä saadaan muodostettua kokonaisvaltainen käsitys, joka ei perustu ainoastaan kielitieteen termeihin ja tutkijoiden rajoituksiin (Mielikäinen 1982: 278; Niedzielski & Preston 2003: xiv).

Vastaavaa kansanlingvivististä tutkimusta Porin seudun murteista on tehnyt Sanni Hietava (2008) pro gradu -työssään, joka käsittelee ulvilalaisnuorten murteen tuntemista ja murreasenteita. Vuonna 2014 valmistui Tiina Mäkelän pro gradu -tutkielma porilaisnuorten sanojen lyhentymisestä puheessa, mutta Nakkilan puhekielestä ei lingvivististä tutkimusta ole saatavilla. Tutkielmani avulla saadaankin kurkkaus Nakkilan puhekielen nykytilaan ei-kielitieteilijöiden näkökulmasta.

Toteutan tutkimuksessani kansanlingvivististä otetta teettämäni kyselylomakkeen avulla, johon vastasi 34 nakkilalaista. Vastaajista osa on Nakkilan lukion abiturientteja ja osan keräsin Facebookin Nakkila-ryhmän kautta. Kun kieltä koskeviin kysymyksiin vastataan ilman kielitieteellistä koulutusta, heijastelevat vastaukset melko hyvin vastaajan kielitietoisuutta ja todellisia näkemyksiä kielestä. Kyselylomakkeen tarkoituksena onkin saada vastaukset seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Miten ei-kielitieteilijät nimeävät murteensa?
2. Millaisia piirteitä ei-kielitieteilijät liittävät murteeseensa?
3. Miten ei-kielitieteilijät tuntevat murteensa suhteessa tutkimustietoon?

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

2.1 Sosiolingvistiikka

Sosiolingvistiikan kenttä tarkastelee ja kuvaa kieltä sosiaalisena ilmiönä. Se on perinteisesti jaettu mikro- ja makrolingvistiikkaan, joista mikrolingvistiikka tarkastelee sosiaalisten rakenteiden vaikutusta kielen käyttöön ja korrelaatiota varieteettien ja sosiaalisten muuttujien välillä. Makrolingvistiikka taas tarkastelee kieliyhteisöjen vaikutusta kieleen sen käytön sekä asenteiden kautta, mutta myös sitä, miten tavalliset kielenkäyttäjät ymmärtävät kielen vaihtelua: mitkä piirteet erottavat variaatioita toisistaan? (Preston 1989: 2; Nuolijärvi 2000: 14–15.) Eri sosiolingvistiikan menetelmistä dialektologia (*dialectology*) tarkastelee alueellista variaatiota, mutta sen rinnalle on kehittynyt kansandialektologian (*perceptual dialectology*) termi, joka tarkastelee kielen variaatioita tavallisten kielenkäyttäjien eli ei-kielitieteilijöiden näkökulmasta (Palander 2001: 147; Niedzielski & Preston 2003: 30, 80; Mielikäinen & Palander 2014: 11).

2.2 Kansanlingvistiikka

Kansanlingvistiikka (*folk linguistics*) on sosiolingvistiseen tutkimukseen kehittynyt kielentutkimuksen ala, joka tutkii ei-kielitieteilijöiden havaintoja kielenkäytöstä. Kansanlingvistiikka on kiinnostunut kaikesta kielenkäytöstä koskevista havainnoista, mutta suuren osan sen tutkimusalasta kattaa kansandialektologian tutkimussuuntaus, jossa keskitytään kansalaisten murrehavaintoihin. (Palander 2001: 147.) Kansandialektologia siis täydentää aiempaa dialektologista tutkimusta eli murteentutkimusta tuomalla lingvistisen tutkimuksen rinnalle ei-kielitieteilijöiden näkemykset murteista.

Kansandialektologia tarkastelee havaintoja makrolingvistisestä näkökulmasta, sillä se pyrkii selvittämään, miten ei-kielitieteilijät ymmärtävät kielellistä vaihtelua, millaisia tuntomerkkejä he liittävät eri variaatioihin, miten eroavaisuudet sijoittuvat maantieteellisesti ja mistä he uskovat variaatioiden johtuvan (Preston 1989: 2). Aiemmissä tutkimuksissa on perinteisesti selvitetty, miten ei-kielitieteilijät tuntevat eri alueiden puhekieliä, mutta tässä tutkielmassa keskityn siihen, millaisia tuntomerkkejä ei-kielitieteilijät liittävät oman kotiseutunsa murteeseen.

2.3 Porin seudun murre

Nakkila on 5521 asukkaan kunta (Tilastokeskus 2019) 19 kilometrin etäisyydellä Porista. Murrejaossa Nakkila on osa Porin seudun murteiden ryhmää. Porin seudun murteet kuuluvat lounais- ja hämäläismurteiden siirtymämurteisiin, jotka sisältävät piirteitä molemmista murrealueista. Nakkilan naapurikunnista Pori ja Ulvila kuuluvat samaan murreryhmään, mutta Harjavalta kuuluu Ala-Satakunnan murteisiin. Eura ja Eurajoki taas kuuluvat sekä toiseen murreryhmään että murrealueeseen, lounaismurteiden pohjoisryhmään. (Lyytikäinen, Rekunen & Yli-Paavola 2013: 70.)

Suomen murrekirjassa (2013: 71–72) mainituista lounaisten välimurteiden esimerkkipiirteistä Porin seudulle ovat tyypillisiä yleisgeminatio, loppuheitto, *ee*-loppuinen asu yleiskielen *ea*- ja *eä*-loppuisissa nomineissa sekä yleiskielen *ts*:n tilalla esiintyvä astevaihteluton *tt*. Paula Eskola on koonnut Porin murrekirjan (1987: 198, 206), jossa on eritelty puhutun Porin murteen perusteella tarkemmin lähinnä äänteellisiä piirteitä. Eskola (mts. 199) viittaa teoksessaan ainoastaan Porin kaupunkiin kuuluvien Ahlaisten ja Reposaaaren murteisiin Porin murteen ollessa pääosassa, mutta hänen mukaansa lähimpänä Porin murretta ovat edellä mainittujen murteiden lisäksi Ulvilan, Nakkilan ja Kullaan murteet.¹ Eskola (mts. 199) toteaa, että muuttoliikkeen myötä kieleen on tullut muualta vaikutteita, myös esimerkiksi ruotsinkieliseltä väestöltä, joten Porin murre on ollut epäyhteneväisempi kuin maaseudun murteet.

Eri sosiaaliluokkien välillä on havaittu vaihtelua puhekielessä (Eskola 1987: 198–200), mutta Porin seudun murteista ei ole tehty 2000-luvulla sosiolingvististä tutkimusta, jossa selvittäisiin, millä tavalla murre varioi erilaisten sosiaalisten ryhmien välillä. On todettu, että suomalaiset saattavat hyvinkin hahmottaa nykyäänkin olemassa olevan sosiolingvistisen kentän, jossa esimerkiksi miehet ja naiset käyttävät erilaisia puhekielen piirteitä ja maaseudun ja kaupungin puhekielet eroavat toisistaan. Tämän ilmiön mukaan jokainen suhteuttaa itse omaa kielenkäyttöään ympäristöönsä ja osa rakentaa identiteettinsä tiedostaen valitsemalla omaan persoonaansa sopivia kielen piirteitä. (Mantila 2004: 328–329.) Koska Nakkilan puhekielestä ei ole tehty nykyaikana lingvististä tutkimusta, eikä Porin seudulta löydy sosiolingvististä variaationtutkimusta, nakkilalaisten puhekielen ja näin ollen murteen tuntemisen tutkiminen on hankalaa tieteellisen tiedon puuttuessa. Nakkilan puhekieltä tutkiessa on siis tukeuduttava lähinnä Porin kaupunkimurretta koskeviin aineistoihin, vaikka eroa maalaispitäjien puhekieleen saattaa edelleen esiintyä.

¹ Reposaaari on Porin kaupunginosa. Ahlainen on sittemmin liitetty Porin kaupunkiin ja Kullaa Ulvilan kaupunkiin.

3 METODIT

Toteutin aineiston keruun sähköisellä kyselylomakkeella (Liite). Kysely on suosittu aineistonkeruumenetelmä, jonka eri kohdilla voidaan mitata vastaajien mielipiteitä, ominaisuuksia tai kokemuksia. Näistä vastauksista eli havainnoista koostuu kyselyn havaintoaineisto, jota voidaan tutkielman tarkoituksen mukaan käsitellä määrällisesti tai laadullisesti. (Alanen 2011: 146–147.) Näistä menetelmistä tämä tutkielma edustaa laadullista tutkimusta. Ennen kyselylomakkeen laatimista täytyykin siis pohtia, millaista tutkimusta on tarkoitus tehdä. Kyselyä laatiessa omat tutkimuskysymykset ohjaavat sisältöä, sillä kyselyn kohtien on tarkoitus kerätä tutkimuksen kannalta oleellista tietoa vastaajien näkemyksistä. (mts. 147–150.)

Ennen varsinaisen kyselyn teettämistä pyysin kolmea kohderyhmää vastaavaa henkilöä vastaamaan kyselyyn. Tätä kutsutaan pilotoinniksi, jonka avulla saadaan tietoa kyselylomakkeen toimivuudesta (Alanen 2011: 153). Pilottien vastaukset saatuani pyysin heiltä kommentteja kyselyn eri kohdista. En muokannut kyselylomaketta enää pilotoinnin jälkeen, sillä vastaajat kokivat sanavalinnat hyväksi ja vastaukset vastasivat tehtävänantoja.

Varsinaiseen kyselyyn vastasi 34 yli 18-vuotiasta nakkilalaista. Informanteista 20 on Nakkilan lukion opiskelijoita ja 12 informanttia keräsin Facebookin Nakkila-ryhmän kautta. Loput kaksi informanttia pyysin erikseen mukaan, sillä halusin aineistoon laajemman ikähaarukan, jota oli Facebookin kautta hankala tavoittaa. Nämä kaksi informanttia eivät pystyneet kirjoittamaan vastauksiaan itse, joten tapasin heidät henkilökohtaisesti ja kirjoitin heidän vastauksensa. Tämän takia kyseiset informantit eivät juurikaan hyötäneet murrekirjoitustehtävästä pohtiessaan puhekielensä piirteitä. Informanteista 21 on naisia ja 13 miehiä, ja he ovat syntyneet vuosien 1928 ja 2000 välillä.

Kyselylomakkeen alussa pyydetään perustietoja vastaajasta. Kotipaikkakunnan kysyminen varmistaa sen, että informantit ovat nakkilalaisia ja soveltuvat näin ollen nakkilalaisten murteen tuntemista koskevaan kyselyyn. Syntymäpaikkakunta taas antaa osviittaa muiden murrealueiden vaikutuksesta, jos aineistossa esiintyisi piirteitä esimerkiksi savolaismurteiden alueelta. Itse tutkimusaiheeseen liittyvä kyselyn osa koostuu neljästä avoimesta kysymyksestä. Avokysymyksiä käytetään usein lisäkysymyksinä selventämään aiempaa vastausta tai monivaihtokysymysten muu-kohtana. Pelkkiä avokysymyksiä käytetään harvoin tutkimuslomakkeissa, sillä niihin vastaamista pidetään työläänä ja toisaalta tutkijan on vaikea käsitellä vastauksia niiden hankalan luokittelun ja koodauksen vuoksi. (Alanen 2011: 151.) Tämän tutkielman tarkoituksena on kuitenkin selvittää, mitä murretta nakkilalalaiset kokevat puhuvansa ja

mitä piirteitä he kyseiseen murteeseen liittävät, joten avokysymykset ovat tarkoituksenmukaisia aineiston keräämisen kannalta. Avokysymykset mahdollistavat sen, että informantteja ei johdatella ajattelemaan tiettyjä murteita tai murrepiirteitä, jolloin kansanlingvistinen ote toteutuu mahdollisimman tarkasti informanttien keskittyessä omaan kielitietoisuuteensa ja havaintoihin kielestä.

Aineiston analyysin olen jakanut alalukuihin kyselylomakkeen kysymysten mukaisesti. Luvussa 4.1 tarkastelen, miten informantit ovat nimenneet kotiseutunsa murteen. Luvun 4.2 olen ryhmitellyt eri murrepiirteiden mukaan, eli käsittelen alaluvuissa kysymyksestä 8 esiin nousseita murrepiirteitä.² Preston on jakanut ei-kielitieteilijöiden havaintojen tutkimisen neljään näkökulmaan (Preston & Niedzielski 2003: 22–23; kts. Mielikäinen & Palander 2014: 18):

1. Saatavuus (*availability*): millaisia ilmiöitä kielestä havaitaan
2. Paikkansapitävyys (*accuracy*): miten havainnot vastaavat tutkimustietoa
3. Yksityiskohtaisuus (*detail*): kuinka tarkkoja havainnot ovat
4. Hallinta (*control*): kuinka hyvin murre hallitaan ja miten sitä pystytään jäljittelemään

Näistä näkökulmista käsittelen pääosin paikkansapitävyyttä, eli vertaan aineistossa mainittuja piirteitä Porin seudun murretta koskeviin tutkimusaineistoihin. Murrepiirteitä koskevassa analyysissä lähteenäni toimii pääosin Paula Eskolan (1987) murrekirja, sillä se sisältää piirteiden yksityiskohtaisen erittelyn. Yksityiskohtaisuuden näkökulma nousee analyysissä esiin vertaillessani informanttien käyttämää metakieltä aiempiin kansanlingvistisiin tutkimuksiin. Hallinnan näkökulma kulkee läpi analyysin mukana, sillä koko tutkielma pohjautuu siihen, kuinka nakkilalaiset hallitsevat murteensa lingvistiseen tutkimukseen verrattuna.

Sanastoa koskevassa luvussa 4.3 nostan esiin sellaisia esimerkkejä, jotka selvästi vaikuttivat informanttien esimerkkisanastolta. Aineiston kysymys 8 sisälsi paljon sanalistoja, joiden sisältöä on käsitelty jo aiemmissa luvuissa esimerkkeinä muun muassa loppuheitosta ja konsonantin kadosta. Tähän lukuun valikoituivat sellaiset sanat, joiden koettiin selvästi merkitsevän eri asiaa kuin yleiskielessä, eikä sillä yritetty jäljitellä vaikkapa foneettisia murrepiirteitä. Lähteinä sanaston käsittelyyn olen käyttänyt ensisijaisesti Nakkilan puhekielestä koottua ”Puhuttu on, puhutaan vieläkin” -murresanakirjaa (Kava 2006), Suomen murteiden sanakirjaa (=SMS) sekä epävirallisempaa ”Mu Pori o kaunis” -nettisivujen murresanakirjaa. Ruotsinkieliset vastineet olen tarkastanut MOT-sanakirjasta ja yleiskieliset sanat Kielitoimiston sanakirjasta (=KS).

² Kyselylomakkeessa käytetään *tuntomerkki*-sanaa *murrepiirteiden* sijaan. Kielitieteellinen *murrepiirre*-termi saattaa olla ei-kielitieteilijän näkökulmasta melko rajaamaton sana. Kansanomaisempi *tuntomerkki* ohjaa mahdollisesti tarkemmin vastaajaa ajattelemaan juurikin niitä äänteellisiä ja muoto-opillisia piirteitä, jotka erottavat kyseisen murteen muista murteista.

Luvussa 4.4 vertailen lyhyesti informanttien murrekirjoitustehtävässä (kysymys 7) esiintyviä piirteitä heidän luettelemiinsa murrepiirteisiin (kysymys 8). Murrekirjoitustehtävä valikoitui mukaan kyselylomakkeeseen sen perusteella, että aiempaa ulvilalaisnuorten murteentuntemusta käsittelevää tutkimusta varten teetetyssä kyselylomakkeessa informantit eivät nimenneet kaikkia alueen yleisimpiä murrepiirteitä. Tästä heräsi kysymys, ovatko jotkin murrepiirteet mahdollisesti tiedostamattomia ja tutkimusta varten teetettiin myöhemmin uusi tutkimuskysely, joka sisälsi käännöstehtävän yleiskielestä omalle puhekielelle. (Hietava 2008: 3.)

Murrekäännöstehtävissä käännetään yleensä sanaluetteloita tai yhtenäisiä tekstejä ja ne voivat paljastaa spontaania piirreluettelo paremmin, mitä ei-kielitieteilijät ajattelevat murteen kuulumaa, sillä piirteet tulevat luontevammin esiin kirjoittamalla kuin yksittäisiä piirteitä ajattelemalla (Nupponen 2011: 249). Päätin ottaa tutkimuslomakkeeseeni mukaan murrekirjoitustehtävän, mutta en kuitenkaan tehnyt siitä käännöstehtävää: ”Kerro tavallisen arkipäiväsi kulusta. Kirjoita puhekielelläsi eli siten kuin kertoisit asiaa esimerkiksi ystävällesi ääneen.” En kokenut tarpeelliseksi kirjoittaa valmista yleiskielistä tekstiä, johon sijoittaisin tiettyjä sanoja nähdäkseni, kääntävätkö informantit sen murteen mukaisesti, mutta halusin saada selville, pystyvätkö informantit hyödyntämään kirjoittamaansa ja tunnistamaan sen perusteella murrepiirteitä.

4 ANALYYSI

4.1 Murteen nimeäminen

Kysymyksessä 6 informantit nimesivät puhekielensä melko tasaisesti Porin, Nakkilan tai Satakunnan murteeksi. Monet nimesivät puhekielen kahden alueen mukaan esimerkiksi porilaiseksi ja nakkilalaiseksi murteeksi. Eniten vastauksissa esiintyi Porin murre, kun taas Nakkilan ja Satakunnan murteet nimettiin yhtä monta kertaa. Selvimmin ilman toista aluetta kuitenkin nimettiin Satakunnan tai satakuntalainen murre, sillä sen rinnalla mainittiin ainoastaan kerran Porin ja Pohjanmaan murteet. Kansanlingvistinen tutkimusaineisto onkin osoittanut, että aluemurteita ja pitäjämurteita voidaan nimittää eri tavoilla ja yleisin tapa nimeämiseen onkin nimetä murre alueen mukaan. Satakunnan murre ei kuitenkaan ole esiintynyt aiemmissa murrenimityksissä usein, vaikka maallikot pohjaavat nimityksensä usein historiallisiin maakuntiin, joihin Satakuntakin lukeutuu. (Mielikäinen & Palander 2014: 49, 63.) Tämän tutkielman kontekstissa on kuitenkin ymmärrettävää, että kyseisellä alueella asuvat henkilöt nimeävät murteensa maakuntansa mukaan.

Tavallinen murteennimeämistapa on pitäjännimen sisältävä nimitys, kuten aineistossa esiintyvät Porin murre tai Nakkilan murre. Murteita on nimetty kansanlingvistikissa tutkimusaineistoissa laajasti pelkkää alueen tai paikkakunnan nimeä käyttämällä, mutta tässä aineistossa ainoastaan kaksi informanteista on todennut puhuvansa *nakkilaa*. Sen sijaan adjektiivinomainen käyttö on yleisempää, sillä aineistossa esiintyy sekä *porilainen murre*, *nakkilalainen murre*, *satakuntalainen murre* että myös pelkkä *satakuntalainen*. *-lainen*, *-läinen* -johdoksesta ei kuitenkaan esiintynyt substantiivista käyttöä, kuten *puhua porilaista* tai adverbista nimitystä *porilaisittain*. (vrt. Mielikäinen & Palander 2014: 49–51.)

Murteen nimeämiseen vaikuttaa vahvasti se, mihin ryhmään henkilö samaistuu. Liisa Mustanojan (2011: 70) mukaan Johanna Vaattovaara (2009) on todennut väitöskirjassaan, että yksilöt identifioituvat ryhmään, jos ryhmä on rajattavissa, sen käyttäytymiseen voi samaistua, samaistumiseen on motivaatiota ja omaa käyttäytymistä voi mukauttaa ryhmään sopivaksi. Oli kyseessä sitten Nakkilan, Porin tai Satakunnan murre, ovat kaikki edellä mainitut ryhmänä rajattavissa olevia. Se, miten yksilö lopulta murteensa nimeää, riippuu pitkälti siitä, millaiseen ryhmään hän haluaa samaistua: tiiviiseen nakkilalaiseen yhteisöön, naapurikaupunkiin vai laajemmin koko maakuntaan.

4.2 Tuntomerkit

Kansanlingvistikissa tutkimuksissa on tavallisesti saanut kyselylomakkeissa eritellä murteiden piirteitä tai murre sanoja, kuten tässäkin tutkielmassa tehtiin. Vastaukset eivät kuitenkaan aina ole täysin vastanneet kysymystä ja piirteitä on kuvailtu hyvin yleisellä tasolla tai esimerkein, kun kielitieteilijät kuvailisivat vastaavassa tilanteessa piirteitä tarkoin termein. Tämänkin tutkielman aineistossa vastaukset ja piirteiden esittely vaihtelivat hyvin paljon, mutta ne noudattivat kuitenkin samaa linjaa, jota vastaajat ovat aiemmissa tutkimuksissa käyttäneet. Mielikäinen ja Palander (2014: 151) ovat jakaneet ei-kielitieteilijöiden käyttämän metakielen kolmeen tyyppiin: esimerkein tapahtuvaan jäljittelyyn, piirteiden selittämiseen esimerkkien lisäksi sekä esimerkkien tai selittämisen sijaan käytettäviin termeihin.

4.2.1 Diftongien avartuminen

Diftongien avartuminen on länsimurteiden piirre, jossa *ie-*, *uo-* ja *yö-*diftongien jälkimmäinen äänne väljentyy siten, että diftongeista tulee *ia*, *iä*, *ua* ja *yä* (Palander 1999: 454). Piirre esiintyy laajasti koko länsimurteiden alueella sekä hämäläismurteiden alueella (Kettunen 1940: 155). Diftongien avartumisen lähtökeskuksen sijoittaminen kartalle on hankalaa, sillä sitä on pystytty selvittämään lähinnä historiallisista asiakirjoista nimistömerkintöjen perusteella. Nämä tutkimukset ovat osoittaneet, että varhaisimmat käytetyt avartuneet diftongit ovat esiintyneet aiemmin juuri lounaisten välimurteiden alueella ja vasta myöhemmin lounaismurteiden alueella. Avartuminen onkin muun muassa Heikki Ojansuun ja Martti Rapolan tutkimuksissa sijoitettu alkuperäiseltä sijainniltaan Satakuntaan. (Palander 1999: 459.)

Aineistossa diftongien avartuminen on mainittu lähinnä sanatasolla eli ilmiöstä on esitetty ainoastaan esimerkkejä. Vain yksi informantti (v31) oli selittänyt ilmiötä, mutta ei kuitenkaan antanut siitä esimerkkiä sanatasolla: ”ö saattaa muuttua ä:ksi (yö -> yä)” (v31). Vaikka tässä tapauksessa informantti ei olekaan osannut antaa ilmiölle kielitieteellistä tai omaa termiä, on huomionarvoista, että hän on esittänyt selityksensä myös diftongitasolla. Vastauksessa ei ole mainittu *ie-* ja *uo-*diftongeja, joten sen perusteella ei voida sanoa, onko informantti jättänyt ne tietoisesti pois vai eikö hän tunnista kyseisiä diftongeja samaksi ilmiöksi. Aiemmissä tutkimuksissa ilmiötä on selitettykin useimmiten *ä:*n muuttumisella *e:*ksi ja *ö:*n muuttumisella *ä:*ksi (Mielikäinen & Palander 2014: 173), kuten tässä vastauksessa.

Informanteista kuusi oli muresanaesimerkeissään käyttänyt avartunutta diftongia. Ilmiö esiintyi aineistossa lähinnä sanaesimerkein osana muiden sanojen luetteloita, mutta aineistosta löytyy mainintoja myös esimerkiksi yhtäsuuruusmerkkiä käyttäen: ”miäs=mies” (v3). Osassa näistä vastauksista oli kuitenkin selitetty muita piirteitä, joten informantit ovat mahdollisesti kokeneet ilmiön hankalaksi selittää. Aiemmissakin tutkimuksissa mainintoja ilmiöstä on ollut vähän (Mielikäinen & Palander 2014: 173). Hietava (2008: 22) teki pro gradu -tutkielmassaan huomion, että ei-kielitieteilijöiden maininnat *ä*-kirjainten runsaudesta Porin seudun murteissa saattavat viitata diftongien avartumiseen. *Paljon ääkkösiä* (v20) oli mainittu myös kerran tämän kyselyn vastauksissa ilman muuta selitystä. Koska esimerkkiä ääkkösten käytöstä ei ollut, päätelin, että vastaaja viittaa todennäköisesti juuri diftongien avartumiseen.

4.2.2 Konsonantin kato ja loppuheitto

Porin murteessa konsonantin katoa ja loppuheittoa esiintyy laajasti: Loppu-*t* saattaa mukautua *k*:ksi tai *p*:ksi ja loppu-*n* katoaa nomineista, usein verbien yksikön 1. persoonan muodoista sekä erityisesti sanasta *on*. Sekundaari-*n* voi myös mukautua seuraavan sanan alkukonsonantiin. Sananloppuinen *i* on myös kadonnut kuten länsimurteissa on tapana, mutta lounaismurteiden mukaista *oli*>*ol*-loppuheittoa ei esiinny. Myös *-sti*-loppuisissa partikkeleissa on säilynyt *i*, *a*, *ä* ja *e* katoavat usein sanan lopusta vaikkakaan esimerkiksi nominatiivien lopusta *a* ja *ä* eivät ole kadonneet, kuten lounaismurteissa. Inessiivin päätteenä toimii yleensä pelkkä *s*, mutta myös *-sa/-sä*-päätettä on esiintynyt. (Eskola 1987: 209–211, 215–220.) Kokemukseni mukaan se ei kuitenkaan ole enää Porin seudulla yleistä kuin esimerkiksi sanoissa *tosa* ja *täsä*.

Aiemmissa kansanlingvivistisissä tutkimuksissa konsonantin katoon on liitetty *d*:n kato, joka on nykyään jo nykypuhekielen piirre. Jonkin verran esiintyy myös mainintoja loppu-*n*:n puuttumisesta sekä verbien pikapuhemuodoista kuten *mä* ja *tää*, jotka ovat levinneet laajalti yleiseen käyttöön ja siten ovat jo lähinnä nykypuhekielen eivätkä niinkään murteiden piirre. (Mielikäinen & Palander 2014: 165–166.) Tämän ilmiön oli huomionut informantti v15, joka jäi pohtimaan pronomien murteellisuutta:

Sanojen lyhentämistä: esim. minun > mun, minä > mä, sinä > sä. En ole varma, missä määrin tämä on yleistä koko Suomen osalta vai onko se vain satakuntalainen juttu. (v15)

Aineistossa mainittiin useita kertoja sanojen lyhentäminen tai lyhenteet, ja ei-lingvistit ovatkin yleensä kuvanneet erityisesti loppuheittoa *lyhyt*-kantaisilla sanoilla (Mielikäinen & Palander 2014: 165–167):

- No mun mielest sanoit lyhennettää --. (v2)
- lyhennetyt sanat, -- päätteiden puuttuminen (v5)
- Sanojen lyhennykset, esim. tiedätkö sinä että... sanon, tiäksää et. (v9)
- lyhenteitä (v13)
- Konsonantit jätetään sanojen lopusta pois, sanoja lyhennetään, --. (v14)
- Monesti lyhentelen sanoja. (v19)
- sanojen perästä puuttuu konsonantteja eli niitä lyhennellään. (v24)
- Käytetään lyhyitä sanoja ja lyhenteitä (v27)

Edellisissä esimerkeissä informantit olivat ainoastaan selittäneet ilmiötä, eivätkä antaneet siitä esimerkkejä. Moni oli kuitenkin antanut selityksen lisäksi esimerkin, joten seuraavissa esimerkeissä ilmiö on hahmotettu mahdollisesti selvemmin:

- Sanojen loppuja lyhennetään, kuten hyvin-hyvi, jälkeen-jälkee, ehkä-ehk... (v12)
- Kun=ku, jossain=josai. Miten siis käy ilmi, sanoista jätetään paljon pois lopusta. (v17)
- Kyl, jees, siel, koton, mis, ol. Sanoja lyhennetään paljon. (v18)
- Sanoista tipahtaa kirjaimia lopusta, esim. sanan "sanoista" sanoisin murteella "sanoist", eli a-kirjain tipahtaa. Samallailla kirjain n tipahtaa lopusta, esim. sanasta "pelaan", eli sanoisin "pelaa". (v22)
- paljon lyhennelmiä sanoista esim. et (että), normisti (normaalisti) -- (v23)
- Sanojen lopusta jää yleensä kirjain/kirjaimia pois = tallille > tallil, kotiin > kotii (v26)
- Monet päätteet kuten, kuten inessiiivin päätte -ssa tai -ssä lyhennetään pelkkään s-kirjaimen. Minä-sana on yleensä mä tai mä. Yleensäkin pitkät päätteet sanoissa katkaistaan jostain kohtaa. (v28)
- Sanoista jää lopusta kirjaimia pois (aamalla -> aamul) --. (v31)
- Sanoista jätetään pois loppupäätteitä, minä = mä ja vastaavat lyhenteet. (v33)

Yleisimmin aineistossa siis mainittiin, että sanojen loppuista puuttuu kirjaimia tai äänneitä ja hyvin harvoin aiemmissakaan tutkimuksissa on mainittu loppuheiton vokaalin katoa (kts. Mieliäinen & Palander 2014: 168). Ainoastaan yksi informantti oli tässä aineistossa maininnut, että sanan lopusta puuttuu vokaali, vaikka esimerkeissä olikin kyseessä konsonantin kato:

- Verbeissä viimeinen kirjain jää usein pois: heräsin – heräsi, olisi kannattanut – olisi kannattanu.
- Sanoja lyhennetään usein muutenkin ottamalla viimeinen vokaali pois: kotiin – kotii, niin – nii. (v29)

4.2.3 Äänneiden kesto

Kettusen murrekartan (1940: 2) mukaan Nakkila kuuluu alueeseen, jolla esiintyy konsonanttien yleisgemaatiota. Vertailun vuoksi naapuripaikkakunta Eurajoki taas kuuluu lounaismurteiden erikoisgemaation alueeseen, eli gemaatio kohdistuu ainoastaan konsonantteihin *k*, *t*, *p* ja *s*. Äänneiden keston vaihtelun on huomionnut kolme informanttia, joiden vastaukset vahvistavat nakkilalaisten puhekieleen kuuluvan yleisgemaation:

Kaksoiskonsonantit (v10)

tulee tuplakonsonantit (kalaa > kallaa, lukea > lukkee) (v31)

sana Porriin, nakkilalaiset sanoo ain et me mennään Porriin. (v34)

On mielenkiintoista, että ainoastaan kolme informanttia on tunnistanut gemaation, sillä sitä on pidetty helppona piirteenä tunnistaa. Sanassa tapahtuva äänne- ja tavarakenteen muuttuminen on selkeää, ja gemaatio esiintyy puheessa usein, eli on suurtaajuinen. Ilmiön kuvailu kuitenkin noudattaa samaa kaavaa kuin aiemmissakin kansanlingvistisissä tutkimuksissa: konsonantti on terminä tuttu myös ei-kielitieteilijöille ja siihen liitetään usein numeraali *kaksi* tai sen vastine *tupla*. (Mielikäinen & Palander 2014: 153–154.) Informantti v34, joka antoi ilmiöstä ainoastaan esimerkin *Porriin*, ei välttämättä ole tunnistanut ilmiötä suurtaajuiseksi, vaan käytettäväksi ainoastaan tai useimmiten vain tässä yhteydessä.

Peräpohjolaismurteiden imitoimista koskevassa tutkimuksessaan havaittiin, että yleisgemaation laaja-alaisuuden takia informantit eivät välttämättä osanneet yhdistää ilmiötä murrepiirteeksi, sillä he ainoastaan jäljittelivät ilmiötä, eivätkä kuvailleet sitä omin sanoin, kuten muita murrepiirteitä (Kautto 2017: 27). Yleisgemaatiota esiintyykin savolais- ja kaakkoismurteissa, osassa hämäläismurteita, kuten Porin seudulla, keski- ja pohjoispohjalaisissa murteissa sekä osassa peräpohjolaisista murteita (Kettunen 1940: 2). Laajan levinneisyyden vuoksi *Porriin*-esimerkin antanut informantti ei siis ehkä näe yleisgemaatiota murrepiirteenä, vaan ainoastaan tässä tietyssä kontekstissa nakkilalaisten puhekielelle leimallisena piirteenä.

4.2.4 Konsonantin vaihto

Länsi- ja lounaismurteissa kirjakielen *d*:n vastineena esiintyy yleensä *r*, ja Kettusen murrekartassa (1940: 65) *r* *d*:n vastineena on sijoitettu sekä Nakkilan että Porin alueelle. Paula Eskola (1987: 208) toteaa kuitenkin murrekirjassaan, että *d* on ollut aikanaan käytössä Porin keskikaupungin ylemmissä sosiaaliluokissa, mutta nykyään Porin murteessa *r* väistyy *d*:n tieltä.

Nykyään tarkoitti kuitenkin tässä yhteydessä aikaa 30 vuotta sitten, eikä *r:n* tämän hetkisestä tilanteesta Porin seudun murteissa ole tutkimusta. *r*-vastineen käyttö saattaa siis olla nykyäänkin vähäisempää, mutta aineistosta nousi kuitenkin esiin yksi maininta *r:stä* nakkilalaisten murteen tuntomerkinä: ”r/d” (v5).

Ei-kielitieteilijät ovat yleensä kuvanneet *d:n* vastinetta esimerkiksi verbeillä *vaihtaa*, *muuttua* ja *korvata* (Mielikäinen & Palander 2014: 177), mutta tässä aineistossa informantti ei oikeastaan antanut ilmiöstä esimerkkiä eikä myöskään selittänyt sitä. Koska vastauksessa on käytetty vinoviinaa, joka yleensä merkitsee vaihtoehtoisuutta, ei voida suoraan päätellä, tarkoitetaanko siinä *r:ää* *d:n* vastineena vai *r:ää* ja *d:tä* käytettävän vaihdellen samassa asemassa. Kyseinen informantti on kuitenkin murrekirjoitustehtävässä käyttänyt esimerkiksi ilmaisua *tehrää*, joten tästä voidaan päätellä, että hän tarkoittaa *r:ää* käytettävän *d:n* vastineena, eikä *r* näin ollen väisty nykyäänkään *d:n* tieltä ainakaan kaikkien puheessa.

Porin murteiden alue Nakkilaa myöten kuuluu alueeseen, jossa kirjakielen *ts*-yhtymän vastineena esiintyy vaihtelematon *tt: mettä : mettän* (Kettunen 1940: 8, Eskola 1987: 14). *tt:n* asemaa pidetään tutuissa sanoissa horjumattomana, mutta Eskolan (1987: 14) haastatteluissa ilmeni, että *ts:ää* esiintyy esimerkiksi uudemmissa lainasanoissa ja arkielämästä poikkeavissa sanoissa. Aineistosta nousi esiin kaksi mainintaa *ts:n* vastineesta:

Mettä = metsä (v3)

Myös täällä lausutaan metsä mettänä. (v12)

Koska savolaismurteiden *mehtä*-variantista ja länsimurteiden *mettä*-variantista on yleistynyt nykypuhekieleen savolaistyyppisesti astevaihtelussa oleva *mettä : metän*, ei-kielitieteilijät eivät kiinnitä *tt:lliseen* tai *t:lliseen* asuun juurikaan huomiota murrepiirteinä (Mielikäinen 1982: 286, Mielikäinen & Palander 2014: 178). Muiden murteiden puhujat eivät siis ole aiemmissa tutkimuksissa nimenneet *tt : tt* -tyyppiä minkään murteen piirteeksi, mutta tässä aineistossa kaksi informanttia olivat kuitenkin tunnistaneeet sen omakseen.

4.2.5 Ei-imperfekti

Vanhassa kirjasuomessa *i*-vartaloisten verbien vartalovokaali vaihtui usein *e:ksi* erottamaan preesens ja imperfekti toisistaan, kuten sanassa *etsei* (Häkkinen 1994: 271). Lauri Kettusen (1940: 208) murrekartassa esiintyy imperfektimuoto *revein*, joka ylettää lounaisten välimurteiden ja joidenkin lounaismurteiden alueelle. *ei*-imperfektin lisäksi lounaismurteissa esiintyy

myös *si*-imperfekti, joten preesens ja imperfekti pyritään edelleen erottamaan toisistaan lounaisissa murteissa. Anneli Räikkälä (1961: 315) on Ulvilan sanastokeruutyönsä pohjalta havainnut, että *i*-vartaloisiin verbeihin on kehittynyt *ei*-diftongi imperfektivartaloon. Myös Paula Eskola (1987: 215) on määritellyt tämän muodon *ei*-diftongilliseksi imperfektimuodoksi.

Vain yksi informantti koki *ei*-imperfektin murteensa tuntomerkitseksi tai oli havainnut puhekielessään tällaisen eron yleiskieleen: ”Sana *opin* vääntyy suussani *opein*” (v24). Preesensin ja imperfektin erottaminen toisistaan saattaakin olla lounaisissa murteissa niin tavallista, että puhujat eivät pidä sitä yleiskielestä poikkeavana.

4.2.6 Persoonapronominit

Persoonapronominit ja erityisesti yksikön 1. ja 2. persoona ovat taajakäyttöisiä ja näin ollen myös piirteitä, joiden eroihin kielessä kiinnitetään huomiota (Mielikäinen & Palander 2014: 185).

Mää, sää (v4)

Mää (v7)

minä > mä, sinä > sä. (v15)

mää, tää (v20)

mä (v21)

mä, sä, mu (minä, sinä, minun), en mää ny tiä = en minä nyt tiedä (v23)

Minä = mä, Sinä = sä (v26)

Minä-sana on yleensä mä tai mää. (v28)

Persoonapronominit minä, sinä, hän, me, te, he: mää, sää, se, me, te, ne (v29)

minä = mä (v33)

Odotuksenmukaisesti moni informanteista olikin eritellyt murteensa piirteitä persoonapronomien perusteella. Huomionarvoista vastauksissa on, että informantit eivät olet täysin samaa mieltä käytetystä variantista, vaan aineistosta ilmenee, että he käyttävät sekä *mä*-varianttia että *mää*-varianttia. *Mää*-varianttia on pidetty murteita erottavana piirteenä Porin seudun murteissa ja Kettusen (1940: 112) kartassa näkyy myös, että Porin seudulle Nakkilaa myöten on sijoitettu *mää*-variantti.

Kielitieteessä *mä* ja *sä* määritellään nykypuhekielen varianteiksi, jotka leviävät etelästä ja lännestä muualle, mutta ei-kielitieteilijät ovat kansanlingvistikissa tutkimuksissa sijoittaneet kyseiset variantit myös murteiden piirteeksi, vaikkakaan Porin seudulle niitä ei ole sijoitettu (Mielikäinen & Palander 2014: 190). Mielenkiintoista on, että informantti v23 oli maininnut

persoonapronominien olevan *mä*, *sä* ja *mu*, mutta antanut murteesta esimerkin *en mää ny tiä*. Aila Mielikäinen (1982: 291) on nykypuhesuomea käsittelevässä artikkelissaan todennut, että sellaisten murteiden alueilla, joissa *mä* ja *sä* ovat olleet alkuperäisiä variantteja, pikapuhekieleen on lisätty äänneiden kestoero painottamisen vuoksi, eli *mää*, *sää* -varianttia on alettu käyttää painollisessa asemassa. Vaikka Nakkilassa *mää*, *sää* -variantti onkin alkuperäinen asu, saattaa *mää* olla nykypuhekieltä puhuvalle painollinen asu samalla tavalla kuin murrealueilla, joilla sitä ei ennestään ole ollut. Informantin v23 esimerkissä painottuu juuri *minän* tietämättömyys asiasta, vaikka kyseinen informantti käyttääkin vastauksensa perusteella normaalisti nykypuhekielen *mä*-varianttia.

4.3 Sanasto

Aineiston kysymyksestä 8 nousi esiin useita esimerkkejä Nakkilan alueen murteelle tyypillisistä sanoista. Tehtävänannossakin oli mainittu vastausesimerkkinä tyypillisten sanojen luettelominen, joten tällä oli varmasti vaikutusta myös aineiston sisältöön. Sanasto on kuitenkin helposti havaittava murteen piirre etenkin silloin, kun keskustellaan muiden murrealueiden puhujien kanssa, jotka eivät välttämättä ymmärrä kaikkia toisen murteen puhujan sanastosta.

Monet sanat olivat aineistossa luetteloina, eikä niitä ollut useinkaan selitetty muulla tavalla kuin esittämällä yhtäsuuruusmerkillä sanan yleiskielisen variantin. Osa informanteista oli kuitenkin hyödyntänyt myös selittämistä, kuten aiempienkin piirteiden käsittelyssä on noussut esiin. Informantit, jotka olivat jäljittelyn lisäksi selittäneet ilmiötä, olivat nostaneet esiin ruotsin kielen vaikutuksen alueen murteeseen:

O jottain ruotsalaisiiki muakattu esim. hantuuki O pyyheliina ja kaffeli O haarukka sit praakkailaan ni jutellaan ja vaik parannettava maailmaa. (v2)

Myös ruotsin kieli varmasti on osa murretta, koska ruotsin kursseilla sanat on samoja mitä mulla itellä on murteessa. Esimerkkinä prukata (ruots. bruka) ja klunssi eli pala, kimpale (ruots. kluns). (v22)

Ruotsinkieliset ilmaisut: Fin, fint ja fina, flikka, kille, djurat (eläimet). (v30)

Informantti v2 selittää alueen sanastoa ruotsin kielen muokkaamisena, kun taas informantti v22 kokee ruotsin kielen olevan osa murretta. Informantti v30 taas pitää sanastoa ruotsinkielisenä, eikä ruotsin muokkaamisena tai lainana. *Hantuuki* on tunnistettu oikein ruotsalaisperäiseksi murre-sanaksi (MOT s.v. *handduk*), kuten myös haarukkaa merkitsevä *kaffeli* (MOT s.v. *gaffel*) sekä juttelemista tarkoittava *praakat* (MOT s.v. *prata*) (Kava 2006: 31, 46, 103).

Myös informantti v22 on tunnistanut ruotsinkieliset lainat murteestaan: *pruukat* : *olla tapana* (MOT s.v. *bruka*), *kluns(s)i* : *möhkäle, möykky* (MOT s.v. *kluns*, SMS s.v. *klunssi*) (Kava 2006: 105). Informantti v30 taas on luetellut ruotsinkielisiä tai siitä lainautuneita sanoja, mutta ainoastaan *flikka* löytyy murre-sanakirjoista: *flikka* : 1. *tyttö*, 2. *tytär* (Kava 2006: 26). Informantin puhekielessä voi siis olla käytössä mainittuja ruotsinkielisiä ilmaisuja, mutta minkään alueen murteeseen ne eivät ainakaan tämän hetkisten murre-sanakirjojen perusteella kuulu.

Myös muut informantit ovat nostaneet esiin ruotsista tulleita lainasanoja, vaikka he eivät ole niitä erikseen ruotsin lainoiksi eritelleet:

handuuki, pesufati (v4)

sihveli (v5)

kakko (v7)

Pruukata (pruukaa tehdä jotain=olla tapana tehdä jotain) (v25)

tooli (tuoli), pesofati (pesuvati) (v31)

Ruppee olee iha flaati, paasat, passat, likel, meinat, pränkät, vanttuut, pöffeli, suuli, ruukat, kyärät, takahutlaari (v32)

Pruukata esiintyi toisen kerran aineistossa ja myös *handuuki* mainittiin toisen kerran, mutta tällä kertaa *d*:llä kirjoitettuna eli suoremmin ruotsista lainattuna. *Pesuvati* on mainittu aineistossa kahdella eri tapaa: *pesufati* ja *pesofati*. Esimerkiksi Mu Pori o kaunis -sanakirjasta löytyy *pesofati*-variantti ja Nakkilan murre-sanakirjasta (Kava 2007: 24, 99) löytyy sekä *peso* että *fati* erikseen. Yleisenä huomiona voisi sanoa, että *fatia* käytetään usein yksin ilman määräiteosaa ja *peso*-variantti on jo mahdollisesti vähentymään päin. Esimerkit antaneet informantit ovat kuitenkin lähes samaa ikäluokkaa, eikä kahdesta maininnasta voisikaan vielä tehdä johtopäätöksiä sanojen muuttumisen suhteen iän näkökulmasta.

Informantin v5 mainitsema *sihveli* esiintyy murre-sanakirjoissa muodossa *siffeli* (MOT s.v. *sopskyffel*). Erityisen mielenkiintoinen murre-sana on informantin v7 mainitsema *kakko*, joka löytyy esimerkiksi Nakkilan ja Mu Pori o kaunis -murre-sanakirjoista, mutta ei SMS:sta samassa merkityksessä kuin Porin seudulla: ”kakko : sekaleipä, johon käytetään ohra- ja vehnä-, joskus myös ruisjauhoja” (Kava 2006: 47).

Viimeisessä esimerkissä informantti v32 on luetellut useita ruotsista lainautuneita murre-sanoja, joista yksi on jo kaksi kertaa mainittu *pruukat(a)*, joka tosin tässä esimerkissä on ilman alku-*p*:tä. *Likel* löytyy Mu Pori o kaunis -murre-sanakirjasta sekä SMS:sta (SMS s.v. *likellä*), jossa mainitaan, että tietoja löytyy vähän Varsinais-Suomesta ja Etelä-Pohjanmaalta, mutta muualla tietoja on runsaasti. Myös KS (KS s.v. *likellä*) selittää sanan samassa merkityksessä kuin murre-sanakirjat, ’lähellä’. Näistä hakutuloksista voidaan päätellä, että myös yleiskielen

sanat, joissa esiintyy murteelle tyypillinen ääntämistä koskeva muutos, voidaan kokea maallikoiden mielessä erityisenä murreasanana.

Aivateainuu on jäänyt puheeseen, kun ei ole yhtään ainoaa, silloin ei ole aivateainuuta. Välipää on semmoinen, kun jostakin asiasta on tauko. (v8)

Miksi?=kui?, läheinen perheenjäsen=mee Viivi (v17)

aamusti (v21)

pluttana (v25)

kui (tarkoittaa mm. mitä, miksi), sukkela (outo, erikoinen), sallatti (rosolli) (v31)

kohnat, kompat, kuhnaail (v32)

Aineistosta löytyi leimallisena pidetyn ruotsin kielen lisäksi myös muita murre sanoja. Näissä esimerkeissä esiintyi kaksi kertaa kysymyssana *kui*, jota pidetään erityisesti Porin murteelle ominaisena vastineena yleiskielen *miksi*-kysymykselle (Mu Pori o kaunis). Ominaisena pidetään myös *aamu*-nominin adessiivimuotoa *aamulla*, joka taipuu Porin seudun murteissa *aamust* (Kava 2006: 16). *Aivateainuu* ei sellaisenaan löytynyt murre sanakirjoista, mutta SMS:sta (SMS s.v. *aivaten*) löytyi esimerkki Ahlaisista, Porin kaupunginosasta: ”ei aivate ainoot”. Saman informantin (v8) mainitsema *välipää* taas merkitsee ´taukoa´, kuten aineistossa oli selitettykin, mutta se ei kuulu Porin seudun murre sanoihin, vaan löytyy Oulun murteen sanakirjasta (Ukkola 2016). Informantti on samalta seudulta kotoisin, mutta aineistossa ei käy ilmi, mille seudulle hän sanan sijoittaa.

Aineistossa mainittu *kuhnail* löytyy sekä Mu Pori o kaunis -murre sanakirjasta että SMS:sta (SMS s.v. *kuhnailla*), jossa se siintyy ilman loppuheittoa ja maininnalla ”tietoja eri puolilta”. *Kuhnailla* löytyy kuitenkin myös KS:sta (KS s.v. *kuhnailla*), joten sen asema murre sanana ei ole täysin selvä. Arkikielessä voidaankin viitata murre sanana kaikkiin kirjakielestä poikkeaviin variantteihin, eikä vain lekseemeihin (Mielikäinen & Palander 2002: 97). Aineistosta löytyi myös sellaisia sanoja, jotka eivät löytyneet mistään käytössä olleista murre sanakirjoista. Tällaisia olivat esimerkiksi *viittiny*, *sika* merkityksessä ´paljon´, *tupa* merkityksessä ´talo´ ja *pusero* merkityksessä ´takki, pusakka´. *Sika* määritellään myös KS:ssa (KS s.v. *sika*) arkisena ilmauksena ´paljolle´, joten oman puhekielensä piirteeksi sanan voikin määritellä. Myös *puseron* (KS s.v. *pusero*) yhtenä määritelmänä on ´pusakka´. *Viitsiä* on hyvin tavallinen käytössä oleva sana, mutta *tupa* (KS s.v. *tupa*) tarkoittaa yleensä ´pirttiä, yksihuoneista mökkiä tai huoneistoa´. Voidaan siis todeta, että kyseessä on puhekielinen ilmaus, jota ei kuitenkaan murre sanaksi ole aiemmin määritelty.

4.4 Informanttien käyttämät piirteet murrekirjoitustehtävässä

Kysymyksen 7 murreteksteistä osa oli huomattavasti laajempia murrepiirteiden kannalta, mitä informanttien tekemät piirreluettelot olisivat yksin antaneet olettaa. Koska kysymyksessä 8 mainittiin, että edellä kirjoitettua murretekstiä voi käyttää tehtävässä apuna, osa informanteista ehkä koki, että murretekstissä käytettyjä piirteitä ei tarvitse erikseen mainita, jos muitakin piirteitä tulee mieleen.

No mää herrää joskus pual kahreksalt, sit koiran kans pissalle. Sit mää keitä kaffheet ja juaraan miähen kans ja syörää voileivät. – – (v2)

Informantti v2 mainitsi kysymyksessä 8 tuntomerkkeinä lähinnä murre sanoja ja sanojen lyhentämisen, mutta hänen murretekstinsä oli laaja ja lyhytkin pätkä tekstistä sisälsi useampia tyypillisiä murrepiirteitä. Hän käyttää alueen pronominivarianttia *mää*, yleisgemiinaatiota ja johdonmukaisesti *r*:ää yleiskielen *d*:n vastineena. Myös diftongien avartuminen on hyvin yleistä, vaikkakaan se ei läpi tekstin ole käytössä, kuten esimerkkikohdan *syörää* osoittaa. Murteella kirjoittaminen ei kuitenkaan ole kovin luonnollista, joten yleiskieli saattaa helposti näkyä teksteissä murteen rinnalla.

Aamusti herrää yleensä ensmäise kello soitto, toine soi viire minuuti pääst siit. Mut kyl mun täytyy sikkeesti nukkuu, josse ol jo siin vaihees herreel. – – Siin mää luje ja syä voikakokappalee ja tee kansa suroku. Ilma ei päivä alja. – – Aika tylsää nua arkeepäivät tällai tyäskäyvä. Nym-mullo käynnis kaappeisiivous – –. (v8)

Informantti v8 vastasi laajasti kysymykseen 8, mutta vastaus keskittyi informantin v2 tavoin sanoihin sekä sanontoihin. Murreteksti oli tälläkin informantilla laaja ja sisälsi sellaisiakin murteenpiirteitä, joita kukaan ei ollut maininnut ja joita ei esiintynyt muissa murreteksteissä. Hänellä on esimerkiksi *k* astevaihtelussa ja sen heikkona astevaihteluparina toimii *j*: ”Ilma ei päivä alja”. Sanassa *ensmäine* esiintyy sisäheitto ja monikon genetiivistä informantti käyttää muotoa *kaappei*. (kts. Rääkkälä 1961: 314; Eskola 1987: 219.) Informantti ei ollut kysymyksessä 8 maininnut käyttämäänsä loppuheittoa eikä konsonantin katoa. Tekstistä erottuu myös ilmaisu *aamusti*, jossa *i* on säilynyt sanan lopussa ja jota pidetään myös alueen murre sanana (Eskola 1987: 215; Kava 2006: 16). Muita informantin käyttämiä murre sanoja ovat esimerkiksi *kakko* ja *arkeepäivä*, joista jälkimmäisestä löytyy SMS:sta (SMS s.v. *arkeeaamu*) esimerkki Nakkilasta: ”Kyl niit arkeepäivii se verra o ettei pyhän tartte töit tehr.” Informantti v2 tavoin informantti v8 käytti tekstissään yleisgemiinaatiota, *r*:ää *d*:n vastineena, *mää*-varianttia ja diftongien avartumista.

– – kattelin lintuja olkkari ikkunast. ne saa mut aina nii hyväl tuulel. ruakin niit aurinkokuka siemenil ja pähkinöil. – – (v9)

Informantti v9 mainitsi puhekielensä piirteenä ainoastaan sanojen lyhentämisen, mutta esimerkkitarkkelmassa esiintyy loppuheiton lisäksi diftongien avartumista sekä *ts*-yhtymän vastine *tt*: *kattelin*. Katkelmassa on käytetty myös muotoa *aurinkokuka*, jossa *nk* ei ole astevaihtelussa (kts. Eskola 1987: 208). Tämä on tyypillinen Porin seudun murteiden piirre, mutta sitä ei esiintynyt muiden informanttien murreteksteissä eikä piirreluetteleissa.

Näistä esimerkeistä huomaa, että murteella kirjoittaessa piirteitä tuli esiin spontaanisti, mutta niiden erittely oli hankalaa joko sen takia, että piirteitä ei tunnistettu tai selittämisen vaikeuden vuoksi. Murteella kirjoittaminen ei kuitenkaan ollut kaikille luontevaa, sillä informantti v21 mainitsi kysymyksessä 8 murrepiirteenä sanan *aamusti*, vaikka oli murretekstissään käyttänyt muotoa *aamulla*: ”Aamulla heräsin ja lähin kouluun autolla. – –” (v21).

4.5 Puhekielen vaihtelu Porin alueella

Kyselylomakkeen kysymyksessä 9 kysyttiin, eroaako oma puhekieli lähialueiden asukkaiden puhekielestä. Informanteista 20 oli sitä mieltä, että oma puhekieli eroaa vain vähän tai ei ollenkaan lähialueiden puhekielistä:

ei omasta mielestäni. paljon matkustaneena minulta kysytään tosi usein, olenko porista. (v9)

Ei mielestäni, aikalailla kaikki puhuu poria lähikunnissa – –. (v22)

Erilaisista puhekielistä mainittiin esimerkiksi Rauma, Eura ja Eurajoki, jotka kuuluvat lounaismurteiden pohjoisryhmään:

Ei mun mielest erroo oikeen paljo, mut raumalaiset ja eurajokilaiset ni ja luvialaiset puhuu iha erillai ku nakkilalaiset. (v2)

Porin, Ulvilan ja Sydän-Satakunnan kuntien kesken puhekielessä ei ole mielestäni juuri eroa. Euran ja Eurajoen kanssa sitten jo huomattavasti. (v32)

Osa informanteista kuitenkin koki, että Nakkilassa puhutaan omaa puhekieltä tai se eroaa jonkin verran esimerkiksi Ulvilasta ja Porista:

Eroaa kyllä. Harjavallassa puhutaan lähemmäksi Kokemäkeä ja Ulvilassa Poria. Nämä ovat ihan erilaista, ku nakkilan murre. (v4)

Porilaisista vähän, koska Porin murre on erilaista kuin Nakkilan ja siellä lyhennetään sanoja entisestäään – –. (v14)

No porilaisiin verrattuna niin ehkä nakkilalaisten puhe kuulostaa paremmalta koska porin murre ihan puhtaana itsenään kuulostaa kyllä mun mielestä aika kauheelta. (v27)

Informantti v27 totesi puhtaan Porin murteen olevan kauheaa. Lähinaapureita pidetäänkin eräänlaisena uhkana omalle murteelle puhekielten samankaltaisuuden takia kauempien murteiden herättäessä myönteisyyttä erilaisuutensa takia (Mielikäisen & Palanderin 2002: 102 mukaan Andersson 2001). Nakkilalaisten puhekielessä kyse on lingvistiikan näkökulmasta samasta murteesta, mutta informantin v27 asennoituminen kertoo siitä, että kielenpuhujille murteet eivät ole tarkkarajaisia. Vastauksesta voi päätellä, että hän kokee porilaisten puhuvan Porin murretta ja nakkilaiset puhuvat siitä varianttia, joka ei ole ”puhdas”.

Vaikka suuri osa informanteista koki Nakkilan puhekielen olevan kokonaan tai lähes samanlainen kuin esimerkiksi Ulvilan ja Porin puhekielten, Nakkilan puhekielen omaksi murteekseen kokevat eivät ole ilmiön kanssa yksin. Kuten Anderssonin (2001) tutkimuksissa, Yhdysvalloissa tehdyssä kansanlingvistiksessä tutkimuksessa samaan murrealueeseen lingvistisesti kuuluvista alueista toisen asukkaat erottivat naapureidensa puhekielen vähemmän arvostetuksi murteeksi (nonstandard South) kuin omansa (standard South) (Preston 1989: 56). Suomessa tällaista jaottelua ei murteiden väillä ole, mutta informantin v27 tapauksessa Nakkilan murretta pidetään parempana kuin ”puhdasta” Porin murretta.

Ulvilaan verrattuna Nakkilan murre on mielestäni samankaltaista, mutta Poriin verrattuna on suuria eroja. Toki kaikki porilaiset eivät puhu Porin murteella joten se ei ole aina niin selkeä. (v24)

Täysin samalla tavalla puhekielten erojakaan ei nähty, sillä informantti v24 koki Nakkilan ja Ulvilan puhekielissä olevan suuriakin eroja Poriin. Edellä mainittu informantti v4 taas koki Ulvilassa ja Porissa puhuttavan samalla tavalla Nakkilan ollen oma murteensa. Informantti v24 kuitenkin otti vastauksessaan huomioon ihmisten erilaiset puhutavat, idiolektit, ja totesi, etteivät kaikki porilaiset puhu Porin murteella. Koska Pori on lähes 85 000 asukkaan kaupunki (Tilastokeskus 2019), yhteisö ei ole yhtä tiivis kuin alle 6000 asukkaan Nakkilassa, joten satunnaiset havainnot porilaisten puheesta eivät välttämättä muodosta yhtä selkeää kuvaa kaupunkilaisten puhekielestä kuin Nakkilassa, jossa yhteisöön vasta vähän aikaa kuuluneen tai sen ulkopuolisen tunnistaa helpommin (kts. Mustanoja 2011: 73). Se, kokevatko yksilöt lähialueiden asukkaiden puhuvan samalla tavalla, on yhteydessä luvussa 4.1 esitettyyn pohdintaan murteen nimeämisestä ja tiettyyn ryhmään samaistumisesta. Ne, jotka kokivat puhuvansa Nakkilan murretta, erottivat nakkilalaisten puhekielen muista myös kysymyksessä 9 ja ne, jotka kokivat puhuvansa Porin murretta, pitivät nakkilalaisten puhekieltä samanlaisena kuin lähialueiden asukkailla. Satakunnan murteen nimenneet eivät olleet havainneet eroja tai erot olivat pieniä.

5 PÄÄTÄNTÖ

Selvitin kyselylomakkeen avulla, mitä murretta nakkilalaiset kokevat puhuvansa ja mitä murrepiirteitä he murteeseensa liittävät. Vastaajia oli 34, joista 20 oli lukiolaisia. Koska vastaajajoukko oli suppea ja suurin osa vastaajista alle 20-vuotiaita, voidaan todeta, että vastausten perusteella ei voida tehdä laajempia johtopäätöksiä koskien kaikkien nakkilalaisten murteen tuntemista. Ikä- ja sukupuolijakauman epätasaisuus ei kuitenkaan ollut ongelma, sillä tarkoitukseni ei ollutkaan tehdä sosiolingvististä vertailua eri ryhmien välillä. Kyselyn tarkoituksena oli saada alustava kuva siitä, mihin murteeseen pienen kunnan asukkaat identifioituvat ja miten eikielitieteilijät erittelevät puhekielensä piirteitä.

Aineiston perusteella nakkilalaiset kokevat selvimmin puhuvansa Satakunnan murretta, sillä harva vastaaja nimesi murteekseen täysin Porin tai Nakkilan murteen. Porin murre esiintyi aineistossa useimmiten, mutta sen rinnalle oli yleensä liitetty toinen murre. Lähialueiden puhekieliin verrattuna informantit eivät kuitenkaan kokeneet kaikkien satakuntalaisten puhuvan samalla tavalla. Kysymys murteen nimittämisestä ei kuitenkaan ollut kaikille selkeä, sillä kuusi informanttia päätyi kuvailemaan murrettaan. Vastausten sisältöön saattoi *nimittäisit*-verbin lisäksi vaikuttaa kysymyksessä mainittu *murrettasi/puhekieltäsi*, sillä aineistossa esiintynyt vastaus *varsin tavanomainen puhekieli* viittaa siihen, että kysymys ohjasi informantin ajattelemaan kieltänsä yleisesti, eikä niinkään murteen näkökulmasta. *Puhekieli*-sanana oli kuitenkin tarkoitus olla vaihtoehtona niille, jotka eivät koe puhuvansa murretta, mutta johdonmukaisesti ainoastaan yksi informantti antoi olettaa, että hän ei puhu murteella.

Useimmiten mainitut murrepiirteet liittyivät sanastoon, johon vaikuttaa varmasti kysymyksessä mainittu esimerkki *tyypillisiä sanoja*. Vaikka kysymys olikin imperatiivissa *luettele*, moni oli myös selittänyt vastaustaan. *Kerro*-muoto olisi voinut laajentaa kysymykseen saatuja vastauksia, mutta toisaalta selityksetkin antoivat olettaa, että murrepiirteistä oli hankala käyttää tiettyjä termejä tai selityksiä. Yleisin selitetty murrepiirre oli loppuheitto ja konsonantin kato, joita selitettiin *lyhentämisenä*. Informanttien vastaukset vastasivat hyvin sekä aiempien kansanlingvististen tutkimusten tuloksia, mutta myös aiempia tutkimuksia Porin seudun murteista. Sama informantti ei välttämättä eritellyt kaikkia murrekirjoitustehtävässä käyttämiään piirteitä kysymyksessä 8, mutta lähes kaikki piirteet esiintyivät muiden informanttien vastauksissa.

Kyselylomake toimi tarkoituksenmukaisesti tutkielmassa ja vastaukset olivat pääosin kattavia. Haastattelu metodina olisi varmasti antanut tarkempia vastauksia, sillä vastauksiin olisi pystynyt pyytämään tarkempia selityksiä. Tässä aineistossa esimerkiksi sanaluettelot jäivät

lähinnä tutkielman tekijän oman tulkinnan varaan. Tutkielman laajuuden puitteissa kyselylomake oli kuitenkin järkevä valinta ja esimerkiksi murrekirjoitustehtävä auttoi hahmottamaan sitä, kuinka hyvin informantit pystyvät poimimaan puhekielestään murrepiirteitä. Tutkielman perusteella voidaan sanoa, että ei-kielitieteilijät pystyvät erottamaan puhekielestään murrepiirteet melko hyvin, vaikka aineistossa esiintyikin jonkin verran myös nykypuhekielen piirteitä.

Nykypuhekielen sekoittaminen murteeseen on kuitenkin ymmärrettävää. Vanha murrekanta on paikoin väistymässä ja erityisesti nuoret tunnistavat murrevariantteja, jotka ovat levinneet laajaan käyttöön ja omaksuneet roolin nykypuhekielessä (Mielikäinen & Palander 2002: 99). Liisa Mustanoja (2011: 342) totesi väitöstutkimuksessaan, että variantteja ei voida täysin sijoittaa murteisiin tai niihin kuulumattomiksi, sillä variaatiota tapahtuu murteellisimmassakin puheessa.

Aineiston analyysi olikin paikoin hankalaa, sillä kuten johdannossa kävi ilmi, kovinkaan tuoreita tutkimuksia Porin seudun murteista ei ole ja näin ollen ei voida täysin määritellä, mitkä piirteet ovat murretta ja mitkä eivät. Käytössäni olleessa Nakkilan puhekieltä koskevassa teoksessa todettiin muun muassa, että nakkilalaisten puheessa ei esiinny porilaisille tyypillistä loppu-*n:n* katoa (Kava 2006: 10), vaikka piirre esiintyi aineiston murreteksteissä. Teoksessa esiintyi myös väite siitä, että nakkilalaiset puhuvat Kokemäenjokilaakson murretta (mts. 10). Tällaista murretta ei kuitenkaan löydy olemassa olevista murrejaoista.

Tässä tutkielmassa esiintyy nakkilalaisten havaintoja ja käsityksiä kotiseutunsa murteesta, ja ne noudattavat pitkälti myös kielitieteilijöiden tekemiä havaintoja. Kansanlingvistinen katsaus Nakkilan puhekielen tilanteeseen auttaa muodostamaan kuvaa siitä, miten nakkilalaiset kokevat nykyään sijoittuvansa Porin seudun murteiden kenttään, mutta sekä Nakkilan että koko Porin seudun puhekielel vaativat tuoreempia tutkimuksia myös kielitieteilijöiden havainnoista. Nakkilalaisten mukaan eroja lähialueiden puhekieliin ei juurikaan ole, mutta se ei yksin riitä kertomaan, onko nakkilalaisten puheesta esimerkiksi kadonnut loppu-*n* vai voidaanko hyvillä mielin puhua Porista erillään olevasta Nakkilan murteesta, vaikka se ei kielitieteelliseen murrejakoon mahtuisikaan.

LÄHTEET

- Alanen, Riikka 2011: Kysely tutkijan työkaluna. – Paula Kalaja, Riikka Alanen & Hannel Dufva (toim.), *Kieltä tutkimassa. Tutkielman laatijan opas* s. 146-161. Helsinki: Finn Lectura.
- Andersson, Lars-Gunnar [1985] 2001: *Fult språk. Svordomar, dialekter och annat ont*. Stockholm: Carlssons bokförlag
- Eskola, Paula 1987: *Porin murrekirja*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Hietava, Sanni 2008: *Ulvilalaisten koululaisten murteentuntemuksesta ja murreasenteista*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston kielten laitos, suomen kieli.
- Häkkinen, Kaisa 1994: *Agricolasta nykykieleen. Suomen kirjakielen historia*. Juva: WSOY.
- Kautto, Reetta 2017: *Peräpohjalaismurteet maallikoiden imitoimana*. Kandidaatintutkielma. Oulun yliopisto, suomen kieli. – <http://urn.fi/URN:NBN:fi:oulu-201802081190>
- Kava, Ritva (toim.) 2006: *Puhuttu on, puhutaan vieläkin: Murreasanto ja murrejuttuja Nakkilan Pyssykankaalta, Hormistosta, Matomäestä ja Punapakasta*. Hormisto: Pyssykankaan kotiseutupiiri.
- Kettunen, Lauri 1940: *Suomen murteet III A. Murrekartasto*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- KS = *Kielitoimiston sanakirja*. 2018. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus. Päivitettävä julkaisu. – <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/> 17.4.2019.
- Lyytikäinen, Erkki, Rekunen, Jorma & Yli-Paavola Jaakko (toim.) 2013: *Suomen murrekirja*. Helsinki: Gaudeamus.
- Mantila, Harri 2004: Murre ja identiteetti. – *Virittäjä* 108 (3) s. 322-346.
- Mielikäinen, Aila 1982: Nykypuhe-suomen alueellista taustaa. – *Virittäjä* 86 (3) s. 277-294.
- Mielikäinen, Aila & Palander, Marjatta 2002: Suomalaisten murreasenteista. – *Sananjalka. Suomen kielen seuran vuosikirja 44* s. 86–109. Turku: Suomen kielen seura.
- 2014: *Miten suomalaiset puhuvat murteista? Kansanlingvistinen tutkimus metakielestä*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- MOT Sanakirjasto*. Kielikone Oy. – <https://mot-kielikone-fi.ezproxy.jyu.fi/mot/jyu/net-mot.exe> 17.4.2019.
- Mu Pori o kaunis*. – <https://www.muporiokaunis.fi/sanakirja> 17.4.2019.
- Mustanoja, Liisa 2011: *Idiolekti ja sen muuttuminen. Reaaliaikatutkimus Tampereen puhekielistä*. Väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Mäkelä, Tiina 2014: *Sanojen lyhentyminen eräiden porilaisnuorten puheessa*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen, suomalais-ugrilaisen ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos.
- Niedzielski, Nancy A. & Preston, Dennis R. 2003: *Folk linguistics*. Berlin: De Gruyter.
- Nuolijärvi, Pirkko 2000: Sosiolingvistiikka kielentutkimuksen kentässä. Kari Sajavaara & Arja Piirainen-Marsh (toim.), *Kieli, diskurssi & yhteisö* s. 13–38. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Nupponen, Anne-Maria 2011: *>> Savon murre >> savolaiskorvin: kansa murteen havainnointi*. Väitöskirja. Joensuu: University of Eastern Finland.
- Palander, Marjatta 1999: Väitös diftongien avartumisesta. – *Virittäjä* 103 (3) s. 454-463.
- 2001: Kansan käsityksistä lingvistiikkaa. – *Virittäjä* 105 (1) s. 147-151.
- Preston, Dennis R. 1989: *Perceptual dialectology: Nonlinguists' views of areal linguistics*. Dordrecht: Foris.
- Räikkälä, Anneli 1961: Havainnot Ulvilan murteesta. – *Virittäjä* 65 (3) s. 131-315.

- SMS = *Suomen murteiden sanakirja*. Kotimaisten kielten keskuksen verkkojulkaisu 30. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus. Jatkuvasti päivitettävä julkaisu. – <http://kaino.kotus.fi/sms/?p=main> 4.5.2019.
- Tilastokeskus 2019: *Kuntien avainluvut*. – https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/Kuntien_avainluvut/?rxid=444223df-f91c-4479-891f-5dcd50b983d2 8.2.2019.
- Ukkola, Jukka 2016: *Ookko nää: Oulun murteen uusi sanakirja*. Helsinki: Books on Demand.
- Vaattovaara, Johanna 2009: *Meän tapa puhua. Tornionlaakso pellolaisnuorten subjektiivisena paikkana ja murrealueena*. Väitöskirja. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

LIITE

Liite: Sähköinen kyselylomake

Sivu 1:

Hei!

Teen Jyväskylän yliopistossa suomen kielen oppiaineessa kandidaatintutkielmaa aiheenani nakkilalaisten murteen tunteminen. Kyselylomakkeen avulla selvitän, miten nakkilalaiset määrittävät murteensa/puhekielensä. Kyselyssä on neljä avointa kysymystä, joihin pyydän vastaamaan huolellisesti. Oikeita tai väriä vastauksia ei ole, vaan kysymyksiin saa vastata täysin omien näkemysten mukaisesti.

Luethan tietosuojailmoituksen huolellisesti ja täytät tarvittavat tiedot. Kiitos!

Tietosuojailmoitus ja tutkimuslupa

TIETOSUOJAILMOITUS (kopioi uudelle välilehdelle):

https://drive.google.com/file/d/1Fk8JDIHj8Nz_Hr_MrRV5vnlkTmfsGIO5/view?usp=sharing

SUOSTUMUS TIETEELLISEEN TUTKIMUKSEEN:

Minua on pyydetty osallistumaan tutkimukseen Nakkilalaisten murteen tunteminen. Olen perehtynyt tutkimusta koskevaan tiedotteeseen (tietosuojailmoitus) ja saanut riittävästi tietoa tutkimuksesta ja sen toteuttamisesta. Tutkimuksen sisältö on kerrottu minulle myös suullisesti ja olen saanut riittävän vastauksen kaikkiin tutkimusta koskeviin kysymyksiini. Selvitykset antoi Marjaana Kujamäki. Minulla on ollut riittävästi aikaa harkita tutkimukseen osallistumista.

Ymmärrän, että tähän tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Minulla on oikeus keskeyttää tutkimukseen osallistuminen tai peruuttaa suostumukseni tutkimukseen. Voin tehdä tämän milloin tahansa tutkimuksen aikana ottamalla yhteyttä sähköpostitse tutkimuksen tekijään. Minun ei tarvitse ilmoittaa syytä suostumuksen peruuttamiseen. Tutkimuksen keskeyttämisestä tai suostumuksen peruuttamisesta ei ole minulle haittaa.

Olen tutustunut tietosuojailoituksessa kerrottuihin rekisteröidyn oikeuksiin ja rajoituksiin. Hyväksyn tietojeni käytön tietosuojailoituksessa kuvattuun tutkimukseen.

1. Olen lukenut tietosuojalomakkeen ja yllä olevan tekstin suostumuksesta tieteelliseen tutkimukseen. Annan luvan käyttää vastauksiani tutkimukseen.

Sivu 2:

2. Sukupuoli
3. Syntymävuosi
4. Syntymäpaikkakunta
5. Kotikunta
6. Miten nimittäisit puhekieltäsi/murrettasi?
7. Kerro tavallisen arkipäiväsi kulusta. Kirjoita puhekielelläsi eli siten kuin kertoisit asiaa esimerkiksi ystävällesi ääneen.
8. Luettele mahdollisimman monta murteesi/puhekielesi tuntomerkkiä (miten äännetään, tyypillisiä sanoja tai tapoja ilmaista asioita yms.). Voit käyttää apunasi edellistä kirjoitustehtävää.
9. Eroaako puhekielesi mielestäsi lähikuntien asukkaiden puhekielestä (esim. Ulvila, Pori)? Jos, niin miten?

Kiitos vastauksesta!